

Література:

1. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР в редакції від 31.03.2023 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.

2. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 31.03.2023 р. (набуття чинності 15.12.2023 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#n602>

3. Адміністративне право : [підручник] / [Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гарашук, В.В. Богущкий та ін.] ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. Х. : Право, 2010. 624 с.

4. Лученко Д. В. Інститут оскарження в адміністративному праві: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого. Харків, 2017. 444 с.

5. Гарашук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07. Х., 2003. 412 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-48>

LEGISLATIVE REGULATION OF THE PRINCIPLE OF MEDIATION CONFIDENTIALITY IN UKRAINE

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПУ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Havrylyuk R. O.

*Doctor of Laws, Professor,
Head of the Department of Public Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Гаврилюк Р. О.

*докторка юридичних наук,
професорка, завідувачка кафедри
публічного права
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Patsurkivskyy P. S.

*Doctor of Laws, Professor,
Professor of the Department
of Public Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Пацурківський П. С.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного права
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

В Законі України «Про медіацію» парадигмальна матриця розуміння принципу конфіденційності медіації викладена у формі п'яти частин

його статті 6 «Конфіденційність». Зокрема, у ч. 1 даної статті вітчизняний законодавець сформулював по суті власне бачення презумпції конфіденційності медіації: «Медіатор та інші учасники медіації, а також суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, не мають права розголошувати конфіденційну інформацію, якщо інше не встановлено законом або якщо всі сторони медіації не домовились у письмовій формі про інше» [1].

Після законодавчого формулювання презумпції конфіденційності Парламент України уточнив законодавчий обсяг та зміст терміну *конфіденційна інформація*: «Для цілей цього Закону, – підкреслив він, – конфіденційною інформацією вважається вся інформація, яка стала відома під час підготовки до медіації та проведення медіації, зокрема про пропозицію та готовність сторін конфлікту (спору) до участі в медіації, факти та обставини, висловлені судження та пропозиції сторін медіації щодо врегулювання конфлікту (спору), зміст угоди за результатами інформації» [1]. Він істотно відрізняється від загальноприйнятого в українській мові розуміння терміну конфіденційна інформація тим, що не визначає правової приналежності та її правового режиму конфіденційної інформації, на відміну від загальноприйнятого в українській мові розуміння конфіденційності інформації, чим суттєво послаблює можливості її судового захисту в разі потреби.

Ще інше, ширше у порівнянні із Законом України «Про медіацію» визначення конфіденційної інформації міститься у Законі України «Про інформацію». Зокрема, у ньому зазначається, що «конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація, – відповідно до цього Закону, – може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених умов, а також в інших випадках, визначених Законом» [2].

Обидві вищезазначені юридичні норми щодо регулювання відносин конфіденційності інформації мають джерелом свого походження Закони України і на перший погляд може скластися враження про наявність конкуренції (колізійності) двох рівнозначних за юридичною силою норм щодо регулювання певного виду суспільних відносин. Однак поглиблений аналіз засвідчує протилежне: юридична норма щодо регулювання відносин конфіденційності інформації, що міститься у Законі України «Про медіацію», є спеціальною нормою права і саме вона повинна застосуватися щодо регулювання відносин конфіденційності медіації. У другій частині ст. 6 цього Закону вітчизняний законодавець врегулює ще один надзвичайно важливий бік законодавчого принципу конфіденційності медіації – її внутрішній зміст з точки зору сторін медіації. У цьому Законі, зокрема, йдеться про

наступне: «якщо медіатор отримав від однієї із сторін конфіденційну інформацію, він може розкрити таку інформацію іншій стороні (сторонам) лише за згодою сторони, яка надала таку інформацію» [1]. Не дивлячись на те, що з точки зору медіатора відкриття іншій стороні цієї інформації може насправді суттєво сприяти вирішенню відповідного конфлікту (спору) саме у спосіб медіації його сторін.

У літературі можна зустріти й інші підходи до аналізу структури принципу конфіденційності. До прикладу, О.С.Можайкіна зазначає, що «конфіденційність у медіації може бути процедурною та предметною (змістовною)» [3, с. 56]. Під процедурною конфіденційністю вона пропонує розуміти нерозголошення усіма учасниками медіації інформації щодо їх участі в медіації. При цьому вона висловлює, на нашу думку, хибне твердження, що межі такої «конфіденційності визначаються безпосередньо всіма учасниками медіації – медіатором спільні зі сторонами та іншими учасниками (експертами, адвокатами, представниками, помічниками, родичами та ін.)» [3, с. 56]. Предметна конфіденційність, на думку О.С. Можайкіної, «полягає у нерозголошенні медіатором, сторонами та іншими учасниками медіаційного процесу інформації, яка стала відомою під час переговорів» [3, с. 57].

Як резонно зазначив вітчизняний законодавець у ч. 3 ст. 6 Закону України «Про медіацію», вимога дотримання принципу конфіденційності інформації про медіацію поширюється на усіх «учасників медіації, а також на суб'єкта, що забезпечує проведення медіації» [1]. Разом з тим слід зазначити, що головним вигодонабувачем цієї презумпції є все таки сторони медіації, а тому вони насправді повинні мати реальні можливості впливати на межі та обсяг презумпції конфіденційності інформації. В цьому переконує як телеологічне і системне тлумачення Закону України «Про медіацію», так і власне сенс медіації, її парадигмальна матриця. На цей аспект принципу конфіденційності медіації ще раніше резонно звернула увагу авторитетний вітчизняний фахівець з медіації Н.А. Мазаракі. Вона, зокрема, зазначає, що у сторін медіації може з'явитися потреба «притягнути до відповідальності медіатора за незалежне виконання (ним. – Р.Г. і П.П.) своїх обов'язків чи привести у виконання медіаційну угоду, довести недійсність медіаційної угоди через порушення принципів медіації в її процесі (наприклад, довести примусове укладення угоди тощо)» [4, с. 31].

Вітчизняний законодавець врахував можливість такого розвитку подій у медіації й у ч. 4 ст. 6 Закону України «Про медіацію» наповнив нормативний зміст принципу конфіденційності медіації наступним положенням: «У разі пред'явлення стороною медіації вимог до медіатора щодо невиконання чи неналежного виконання ним умов договору про проведення медіації медіатор звільняється від обов'язку

збереження конфіденційної інформації в межах, необхідних для захисту його прав та інтересів. У такому разі суд, інші органи чи посадові особи, – йдеться у вищезазначеному Законі, – які розглядають вимоги сторони медіації до медіатора або яким стало відомо про пред'явлення таких вимог, зобов'язані вжити заходів для унеможливлення доступу сторонніх осіб до конфіденційної інформації та її розголошення» [1].

У ч. 5 ст. 6 Закону України «Про медіацію» викладено ще один важливий аспект принципу конфіденційності медіації: «Медіатор не може бути допитаний як свідок у справі (провадженні) щодо інформації, яка стала йому відома під час підготовки до медіації та проведення медіації» [1]. Це виняткової ваги світоглядне та методологічне положення можна віднести до числа найвагоміших аргументів, за допомогою яких нами було висловлено вище тезу про те, що конфіденційність медіації – це не просто один із її законодавчих принципів, а дійсна презумпція, яка парадигмально розрізняє державне судочинство і альтернативну йому медіацію. Вищезазначене законодавче положення належить до загальноновизнаних у світі цінностей медіації і переслідує мету в першу чергу та головним чином забезпечення інтересів сторін медіації.

Разом з тим не будь-яка дія або вчинок сторони медіації, з першого погляду цілком раціональні та допустимі, можуть виявитися такими в дійсності. На справді фундаментальну думку у зв'язку з цим звернув свого часу увагу один з авторитетних зарубіжних дослідників медіації Д.Спенсер. На основі вивчення досвіду медіації у США, в інших розвинутих країнах світу він зазначив, що цілком ймовірно, що сторона чи сторони медіації, користуючись принципом (презумпцією) її конфіденційності, можуть використати під час процедури медіації у якості нібито аргументу (доказу) на свою користь певний факт, який насправді переслідує виключно іншу мету – зробити його недопустимим під час можливого судового розгляду відповідного конфлікту (спору) [5, р. 314]. Очевидно, така проблема уже постала як реальна у суспільстві, де медіація стала масовою суспільною практикою. Образно кажучи, завтра-післязавтра вона може стати реальністю і в Україні. А тому знову ж таки дана дилема заслуговує на її ґрунтовний доктринальний аналіз.

Отже, як у краплі води відображається багатючість і невичерпність моря, так і у законодавчому принципі конфіденційності медіації сповна втілена її суперечлива, як і сама людина, антропосоціокультурна природа. Без адекватного розуміння принципу конфіденційності медіації неможливо правильно пояснити її природу. З іншого боку, саме осмислення приватно-правової природи медіації є світоглядним і методологічним ключем до достовірного сприйняття і пояснення її принципу більше того – презумпції конфіденційності. Принцип (презумпція) конфіденційності медіації є одним з ключових принципів

цього методу вирішення конфліктів (спорів). Саме він забезпечує високу результативність медіації, її конкурентоздатність серед інших альтернативних методів вирішення конфліктів (спорів).

Література:

1. Про медіацію. Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
2. Про інформацію. Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
3. Можайкіна О.С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. №5. С. 55-58.
4. Мазаракі Н.А. Зміст принципу конфіденційності медіації. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 6 (21). Том 1. 2017. С. 30-33.
5. D.Spenser, M.Brogan. *Mediation Law and Practice*. New York: Cambridge University press. 2006. 520 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-49>

EUROPEAN MICA REGULATION PROMPTS UKRAINE TO AMEND THE LAW OF UKRAINE «ON VIRTUAL ASSETS»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РЕГЛАМЕНТ МІСА СПОНУКАЄ УКРАЇНУ ДО ЗМІН У ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ»

Hrytsai S. O.

*Ph.D. in Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Sectoral Law and General Legal
Disciplines of the Institute of Law
and Social Relations
of the Open International University
of Human Development "Ukraine"
Kyiv, Ukraine*

Грицай С. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права
та загальноправових дисциплін
Інститут права
та суспільних відносин
Відкритого міжнародного
університету розвитку людини
«Україна»
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0051-6149>*

Проблеми регулювання криптовалют [4; 14] в Україні активно розглядаються законодавцями на протязі останніх чотирьох років [3]. Першочергове впорядкування та класифікація криптовалют дає [12; 13], як мінімум, змогу подальшого їх успішного регламентування у інших секторах державного управління [11].